

ZDRAVNIKI KAPITALIZMA ZBRANIV LONDONU

PRAVI NAMEN KONFERENCE ZA GOSPODARSKO OBNOVO

Prizadevanje državnikov in "ekonomskih ekspertov"
za ohranitev sedanjega reda.—Uspeh onemogočen

PREDSIEDNIK Roosevelt in angleški premier Ramsay MacDonald sklicujeta v London svetovno ekonomsko konferenco, katere edini namen je, ozdraviti bolni in na vseh straneh razjedeni kapitalistični red. Agenda konference, ki se bo pričela 12. junija, določa med drugim pogajanja za odpravo ovir mednarodni trgovini, za zvišanje cen blagu, za stabiliziranje valut, predvsem angleške in ameriške, in za kontroliranje produkcije. To so glavne postavke. V ozadju teh so vojni dolgovi Zed. državam, privatni dolgovi Nemčije, "mirovne pogodbe" itd.

Kapitalistični svet je sklicanje te konference pozdravil z velikimi upi. Nadeja se, da je treba državnikom in ekonomskim večakom le stopiti skupaj na posvetovanje, na katerem ne more nastati nič drugega kakor zdrav medsebojni dogovor, ki bo svet izvel iz gospodarske nesigurnosti, finančne panike in bede. Tudi Roosevelt si je od te konference veliko obetal, istotako MacDonald. Toda že prve dni, ko so se začeli poglabljati v medsebojne difference in križajoče se interese posameznih kapitalističnih dežel, so uvideli, da ima svetovna ekonomska konferenca prav tako malo prilike za uspešne dogovore kot jih je imela skozi prošla štiri leta razoborožitvena konferenca.

Zedinjene države so se ogradile z visokim carinskim zidom, kar jim zamerijo vse evropske dežele, posebno Anglija. V odgovor so storile isto vse druge in poleg tega pa začele z ekonomsko (carinsko) vojno še druga proti drugi, tako da je mednarodna trgovina popolnoma paralizirana. Ko je Amerika preklicala še svoj zlati standard, je postala zmešnjava še večja. "Temu moramo storiti konec," so svetovali v Londonu, in Roosevelt je nasvet podprl. Nato je MacDonald izdal oklic za svetovno ekonomsko konferenco, na katero je povabil poleg veselih vse važnejše dežele po svetu, izpuščena pa je sovjetska Unija, ki bo imela na tem zboru le neuradne opazovalce. Sklicatelji pa pričakujejo, da se bo morala potem tudi ona pridružiti skupnemu dogovoru, če sploh pride do njega.

Neville Chamberlain, ki je v angleški vladi to kar je v drugih finančni minister, je dejal dne 2. junija v parlamentu med drugim, da ako dežele ne zavrzijo svojih predsodkov in ako ne bodo pripravljene popuščati in dajati koncesije druga drugi, bo ekonomska konferenca v Londonu končala neuspešno in v tem slučaju bi bilo boljše, da je ne bi bilo. Zagrozil je, da bo šla Anglija v slučaju poloma konference v ekonomsko vojno z vso odločnostjo proti vsem, ki so ji prošla leta s svojimi carinskimi zidovi povzročili škodo.

Sporazum za reguliranje

mednarodne trgovine je na sedanjí višini kapitalističnega razvoja skoro nemogoč in neizvedljiv. Stabiliziranje valute v mednarodnem obsegu je relativno lažji problem, ali tudi tu se bodo interesi posameznih dežel, predvsem treh finančno najjačjih, (Anglije, Zed. držav in Francije) križali toliko, da bo ostalo le pri lepih obljubah, javnosti pa bodo zagotovili, da jih izvedejo praktično enkrat v bodoče.

Londona konferenca bo torej le nov poskus priliti nekoliko tonike bolnemu kapitalizmu. Predstavniki vseh važnejših vlad se zavedajo resnosti položaja in vsi bi radi našli pot iz gospodarskega nerada in zmešnjav v financah. Ali vzlic temu bodo vlekli narazen ali branili navidezne koristi lokalnih kapitalizmov in domače agrikulture. Ako sploh dosežejo kak sporazum, bo le polovičen in vsled tega brez praktične vrednosti.

Sedem milijonov za legalen graft

V preiskavi Morganovih financ je bilo dognano, da je Morgan s svojimi partnerji podkupoval visoke demokratske in republikanske politike na ta način, da jim je prodajal delnice po zelo znižani ceni. V enem slučaju so lahko profitirali sedem, in v drugem osem milijonov dolarjev. Transakcije so bile po trditvi Morganovih odvetnikov popolnoma legalne.

Kazni za bankirje

John Bain v Chicagu je pripravljen vlagatelj v svojih bankah ob 16 milijonov dolarjev. Obsojen je bil na \$66 globe in od enega do tri leta zapora. Vložil je priziv. Seymour Stedman, ki je bil podpredsednik neke propadle banke v Chicagu, pa je dobil veliko večjo kazn, četudi ni poveril niti enega dolarja. Obsojen je bil na podlagi zakona, da je kaznjivo sprejemati vloge, ako je banka nesolventna.

Mladoletni zločinci

Iz policijske statistike je razvidno, da je bilo izmed vsakih 100 zločincev, ki so bili aretirani v prvih treh mesecih tega leta, 40 mladoletnih.

Edine "dividende" za delavce

Blizu Nagaskija na Japonskem se je v premogovniku dogodila dne 3. junija eksplozija, v kateri je bilo ubitih 46 rudarjev in 50 nevarno poškodovanih.

Dne 2. junija se je dogodila eksplozija na oljnem polju blizu Long Beacha v Californiji. Deset delavcev je bilo ubitih in 31 nevarno obžganih in ranjenih.

Take nezgode niso izredne

MILICA POSLANA V BOJ PROTI STAVKARJEM

Stavke vzlic "new dealu" niso dobrodošle. Manchesterju, N. H., zastavkalo, je oblast
Ko je okrog 8,000 tkalniških delavcev v poslala proti njim vojaštvo.

Boj za mandate in službe na prošli konvenciji SNPJ v luči rezultatov

Se nobenkrat se ni v neoficielnem uradu SNPJ toliko delovalo za strmolavljenje neljubih sedanjih glavnih odborikov, kakor pred prošlo konvencijo in še posebno v času zborovanja, vrhutega pa je bil deležen tudi dobrega kšefta. Isti ljudje, ki so gonili v ospredje izletni urad, s katerim ni imela jednota nikakih stroškov, so hoteli zadušiti razpravo o enotnih investicijah, četudi ima SNPJ okrog milijon dolarjev v zelo slabih deloma v ničvrednih bondih. Milijon dolarjev je bil torej zanje manj važen, kakor pa zastojanje parobrodne karte treh članov prosulega izletnega urada. Vzrok je, da so v slabih investicijah, ki bodo jednoto stale par stotisoč dolarjev in več, prizadeti njihovi ljudje. S svojo zastupljenostjo gonijo do dokazali, da jim je sovraštvo do socialistov več kot poštenje in korist organizacije, pri kateri silijo na površje.

"Neodvisni" kandidati.

Pred volitvami v glavni odbor sta bili izdani dve listi kandidatov. Ena je imela naslov "Lista neodvisnih kandidatov". Na nji so bila sledeča imena: Cainkar za gl. predsednika; Fr. Somrak iz Clevelanda za gl. podpredsednika; John Lokar ml. za II. gl. podpredsednika; Mathew J. Turk, bivši glavni tajnik, je bil kandidat na tej listi v isti urad; Lawrence Gradišek za bolniškega tajnika; John Vogrich za gl. blagajnika, in Ludvik Medveshek za upravnika Prosvete.

V gospodarski odsek so "neodvisni" kandidirali A. Cvetkoviča iz New Yorka, ki je na konvenciji izjavil, da je v investicijah nepokvaran in jih ne razume, dalje C. Zarnika iz Clevelanda in C. Grozdoka iz Ambridge, Pa. Nihče teh treh nima izkušenj v tem poslu.

V porotni odsek so bili "ne-

odvisni" kandidirali: John Brus, Lorain, O.; Josephine Močnik, Cleveland, O.; John Troha, Strabane, Pa. (Troha so nominirali in ga tiskali na svoj tiket brez njegovega odobrenja in sploh ni kandidiral); John Spiler, St. Louis, Mo.; Louis Gorsich, Library, Pa.

V nadzorni odsek:

Jacob Ambrozich, Eveleth, Minn.; John Morsi, Chicago, Ill.; John Rimac, Detroit, Mich. Rimac je edini komunist na tej listi demokratov, republikancev in pa nekaterih somišljenikov delavskega gibanja. Prvotno so imeli v sporazumu s komunističnimi delegati par komunistov na listi, a so jih pozneje za njihovim hrbtom črtali in pustili samo Rimaca. Vsi so obljubili, da v slučaju poraza ne bodo kandidirali v druge urade. Toda ko je Ambrozich propadel kot kandidat za predsednika gl. nadzorne odseka, je kandidiral za člana nadzornega odbora in s tem popolnoma onemogočil zmago komunistu Rimacu. Komunisti so to vlogo svojih prijateljev pri Bergerju zelo obsojali. Voditelji "neodvisnih" so skušali pridržati "radniško delegacijo na svoji strani s koncesijo, da so po tem nominirali na konvenciji v porotni odbor komunistu Vratariča iz Luzerne, Pa. Toda tudi Vratarič je bil poražen. Komunisti so bili zdaj že v tretjič v zaveznitstvu z vsemi, ki sovražijo socialistični pokret, ali pa se pehajo za službe zgolj radi kruha, namesto da bi pomagali k izboljšavanju sistema v organizaciji in k razčiščenju načelnih vprašanj. Kadar se komunisti otresejo tega kvarnega oportunitizma in postanejo iskreni, bodo rajše delali skupno s socialisti in poštenim delavstvom vobče, namesto s konglomeratom pustolovcev, sebičnežev in onih, ki na račun jednote izstresajo svojo maščevalnost. Na listi "neodvisnih" je bilo sicer nekaj poštenih oseb, ki bi lahko res kandidirali samostojno, ne da bi se kompromitirali v krožek, ki je vladjal za mandate in intrigiral.

Kandidati načelne delavske skupine.

Na listi skupine, ki je gradila SNPJ širom dežele v smislu delavskih načel in branila vsakdar le njene koristi, so bili sledeči kandidati: za gl. predsednika, Joško Oven. Ta sploh ni bil na originalni listi, ki je izšla brez kandidata za ta urad. Mnogi so urgirali F. Zajca, sedanjega predsednika nadzornega odbora, da naj sprejme predsedništvo jedno-

te, in agitirali zanj, toda on je ponujano kandidacijo ves čas odklanjal iz razloga, da ne more zapustiti Proletarca sedaj, ko je v krizi. Joško Oven je sprejel kandidacijo zadnji moment in agitacije zanj ni bilo, kljub temu je dobil 89 glasov.

Drugi kandidati na tej listi so bili: Andrew Vidrich iz Johnstowna za 1. podpredsednika; Andrew Grum, delegat angleško poslujočega društva Young American iz Detroita za II. podpredsednika; Fred A. Vider za gl. tajnika; Blaž Novak za tajnika bolniškega oddelka; D. J. Lotrich za gl. blagajnika, ki pa ni kandidiral; Filip Godina za upravnika.

V gospodarski odsek: Frank Alesh za predsednika in John Olip ter Matth Petrovich iz Clevelanda za člana tega odseka. Pri volitvah je Alesh svoje mesto na listi izmenjal s Petrovičem.

V porotni odsek: John Goršek za predsednika; Frank Podboy, Pa., Anton Sular, Kans., John Terčelj, Pa., in Fr. Barbič, Ohio, za člane tega odseka.

V nadzorni odsek: Frank Zaitz za predsednika, in Fred Maltai ter Albert Hrast za člana odseka.

Štab neodvisnih.

Odločujočo besedo pri sestavljanju liste "neodvisnih" (Dalje na 2. strani.)

Kaj naj graduanti počno v teh časih?

Ameriške univerze bodo te dneve izpuštile tisoče novih graduantov. Dobili bodo diplome in odlike ter vrženi v boj za obstanek. Toda trj je že danes poln vsakovrstnih delavcev. Boj za teh par služb, ki še obstoje, je silovit. Izpodirvanja je nič koliko tudi med tistimi delavci (četudi se neradi smatrajo za delavce), ki se ponašajo, da so se izštudirali na univerzah.

Tisoče zdravnikov, odvetnikov, kemikov, raznih ekspertov, inženirjev itd., je danes odvisnih od miloščinske podpore za svoje preživljanje. Ni služb in le malo zaslužka v tistih, kar jih še je.

Graduanti bi storili pametno, če se bi poučili o vzrokih, radi katerih se morajo pehati za kruh, kar jim bi pomagalo, da bi graduirali tudi v socialnem oziru, to je, da bi postali bojevniki za socialistično preuredbo družbe.

NAUK, KI GA JE DALA KONVENCIJA S.N.P.J.

SNPJ je smatrana za največji uspeh slovenskega delavstva v tej deželi. Od vsega začetka ima značaj delavske svobodomiselnice organizacije. V svojem razvoju je postala razredno delavska ustanova, ki se je aktivno udeleževala bojev v prid delovnega ljudstva. Nikjer pa ni garancije, da SNPJ tudi ostane to, kar je bila doslej. Prošla konvencija je to potrdila.

Pred štirimi leti je reakcija skušala spraviti za urednika Prosvete svojega človeka in ji je skoro uspelo. Ako dobi kontrolo pri glasilu in v upravnem odboru, bi vse resolucije in določbe v pravilih, kar se načelnosti tiče, izgubile veljavo. Na prošli konvenciji reakcija sicer ni dobila vodstva, pač pa je s svojimi uspehi lahko zadovoljna. Skušala je diskreditirati urednika in si zelo prizadevala, da bi našla proti njemu "močnega kandidata". Ker ga ni našla, "slabega" pa ni hotela na svoji listi, je bil sedanji urednik edini prejšnji odbornik, ki je bil izvoljen brez opozicije.

Skozi vrsto let so prihajali na konvencije SNPJ za delegate sodrugi in agitatorji DELAVSKEGA gibanja. Na tej jih je bilo izredno malo. Zato pa je bilo glasovanje za odbornike tako nepremišljeno. Okrog sto delegatov je glasovalo tjavendan za kogarkoli in v par slučajih pod vplivom propagande, ki jo je vodila reakcija, so glasovali vedoma ali nevedoma v KVAR interesom SNPJ.

Prošla konvencija SNPJ je svarilo sodrugom, da bo njih 30-letno delo v SNPJ in drugih delavskih ustanovah ameriških Slovencev izgubljeno, če bodo i v naprej zanemarjali AGITACIJSKO delo.

Medtem, ko je bilo na marsikaki prejšnji konvenciji SNPJ okrog polovica sodrugov, jih je bilo na tej samo 28 med delegati in 17 med glavnimi odborniki, skupaj 45, ali niti četrtna članov konvencije. Nekateri izmed teh so neaktivni in vrhutega tudi nezanesljivi.

Izmed delegatov je bilo 51 naročnikov Proletarca in 23 med glavnimi odborniki, skupaj 74. Le malo nad polovico članov prošle konvencije je naročenih na dnevnik Prosveto.

Skupno s somišljeniki je štela socialistično orientirana skupina na deseti redni konvenciji le okrog 80 oseb. Resolucije je razrednega značaja so bile sicer sprejete z večino in nekateri soglasno, ker se tisti, ki so sovražni socialistični misli, niso hoteli izpostaviti odkritosti in so rajše delovali zahrbtno s svojimi različnimi zaveznički v agitaciji za mandate.

Ako zavedni delavci nočejo, da se bi SNPJ polastili švigašve in raketirski tipi, morajo postati oprezní in delavni TAKOJ, ne šele čez ŠTIRI leta, kajti takrat bo že prepozno!

PAPEŽ V BOJU S ŠPANJO

Takoj ko je predsednik španske republike Zamora podpisal postavbo, katere določa socializiranje vse cerkvene imovine, vključivši cerkve, in odpravo verskih šol, so španski škofje po nalogu vatikana izdali pastirsko pismo, v katerem kličejo vernike v boj proti temu bogoskrunstvu. Papež pa je v odgovor na novo postavbo izdal 3. junija nepričakovano encikliko, s katero je izobčil iz katoliške cerkve predsednika Zamoro in vse tiste katoliške Špance, ki so pomagali k sprejetju postavbe, ki je "napad na cerkev in na božje kraljestvo na zemlji."

Papež je napovedal vojno španski republiki, ker je izvedla ločitev cerkve od države, izgnala jezuite, socializirala cerkveno imovino (ki je bila v Španiji proporcijno večja kot v katerikoli drugi državi na svetu), in ker je odpravila cerkveno šolstvo.

Ako se duhovščini v Španiji s sodelovanjem svete stolice

posreči nahujskati verne kmete zoper vlado, bo prelivanje krvi neizogibna posledica. Policija in vojaštvo je bilo takoj po prečitaniu pastirskega pisma v španskih cerkvah in objavljenju papeževih enciklike pripravljeno, da preprečuje izgrede. Svobodomisleci so bili vsled papeževga umešavanja in intrigriranja silovito razjarjeni in nastala je nevarnost, da bodo zopet požigali cerkve, kakor so jih kmalu po revoluciji. Vlada izjavlja, da je situacija vzlic lokaliziranim nemirom popolnoma kontrolirana in da bo postavbo strogo izvajala neglede na proteste reakcionarne duhovščine, ki deluje za povratek monarhije, in papeževih izobčevanj. Z njimi je pač lahko strašil ljudi v srednjem veku. Danes nimajo papeževa prokletstva več nekdanje veljave niti med najbolj fanatično verskimi kmeti, kaj šele med tistim ljudstvom, ki za svojo vzgojo ni odvisno od cerkvenih šol.

AKTIVNOSTI SOC. STRANKE

Socialistična stranka v Indianapolisu ima zdaj že 53 postojank in je dosegla predvojno višino. V raznih mestih je ustanovila za delavce in dijakne učne tečaje o socializmu. V glavnem mestu Indiane je 19 socialističnih klubov. Na kontinentalnem kongresu v Washingtonu je bilo iz Indiane 57 delegatov.

V Chicagu bo na socialističnem pikniku v nedeljo 2. julija eden glavnih govornikov češki socialistični voditelj in predsednik senata češkoslovaške republike Franc Soukup. Poleg Soukupa bosta govorila B. C. Vladeck iz New Yorka in Powers Haggood iz Indiane. Piknik se bo vršil v Pilsen parku na 26. cesti blizu S. Kedzie Ave.

V Detroitu se je na iniciati-

vo soc. stranke vršil velik demonstracijski shod na prostem proti fašizmu, pri katerem so sodelovale vse delavske struje. Udeležilo se ga je nad 10,000 delavcev.

Gibanje za edinstvo delavskih strank v borbi proti reakciji, fašizmu in kapitalizmu postaja čezdalje jače. Ko hitro bo komunistična stranka pri volji, da iskreno sodeluje, namesto nadvladuje, kakor je hotela dozdaj, bo enotna fronta zagotovljena.

Ropi naraščajo

V Chicagu je bilo prve tri mesece tega leta 7,780 roparskih napadov, ali 2,500 več kot v istem času leto poprej.

Koliko društev v vaši naselbini je v Prosvetni matici?

PAZŠIRJEN

"PROLETAREC"

je najboljša garancija, da slovenske delavske ustanove ostanajo delavske.

CITAJTE ČLANEK V ZADNJIH DVEH KOLONAH NA TEJ STRANI.

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtak.

Izdaja Jugoslovanske Delavske Tiskovne Društva, Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze
 NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00;
 za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.
 Inzercija: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu naj-
 poznejše do ponedeljka popoldne za priobčitev
 v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Yugoslav Workers' Publishing Co., Inc.
 Established 1906.

Editor Frank Zaitz
 Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States, One Year \$3.00; Six Months \$1.75;
 Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year
 \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

3639 W. 26th ST., CHICAGO, ILL.

Telephone: Rockwell 2864.

546

Po konvenciji SNPJ

Deseta redna konvencija SNPJ je bila v načelnem in intelektualnem oziru slabša kot marsikatera njena prejšnja konvencija. Razprave načelnega značaja so bile brez življenja. Sploh jih ni nihče skušal resno izzvati, kajti vsa agitacija se je sukala le okrog vprašanja, kdo naj bo v novem glavnem odboru. "Radniška delegacija" (komunisti) je na tej konvenciji nastopala še bolj oportunistično kakor na prejšnjih in pomagala namenoma in nenamenoma ljudem, ki so po prepričanju nazadnjaki in v politiki demokrati in republikanci.

Resolucije delavskega značaja, nekatere zelo radikalne, so bile sprejete skoro brez ugovora in nekatere soglasno. Predložil jih je odbor za resolucije, v katerem so bili, razen enega, samo socialisti. Na vsaki prejšnji konvenciji bi izzvale debato, na tej pa so resoluciji o Jugoslaviji, v kateri je obsojen sedanji režim, ugovarjali le konservativni delegati angleško poslušajočih društev, češ, da je jednota nepolitična in da se ne bi smela brigati za formo vlad v Evropi.

Se na vsaki konvenciji se je veliko razpravljalo o glasilu, oziroma Prosevu. To je bilo za list koristno v agitacijskem in načelnem oziru. Na tej konvenciji pa se je o vprašanju Proseva razmotiralo par ur šele ko konvencija slučajno ni imela česa drugega početi.

Mora krize je visela nad delegati, ki so bili vsled tega še toliko bolj dostopni "sušljajočim kampanji". Zato so se zainteresirali za tri zastonske parobrodne karte in za očitke radi njih veliko bolj, kakor za problem jednotnih financ in gospodarstvo.

Konvencija je potekala večinoma mirno. Omenjene karte v zvezi z bivšim izletnim uradom so bile eden pojav, ki je povzročil vzruševanje in več ur debatiranja. Ostale dneve je bilo zborovanje nekam monotono in delegatje so bili veseli, ko je bilo v soboto 3. junija popoldne zaključeno.

In sedaj? Novi glavni odbor, ki je večinoma stari, prevzame vodstvo v krizi, kakor ga je pred štirimi leti v "prosperiteti". Jednota je izgubila okrog 12.000 članov in jih bo bržkone še. Agitacija za pridobivanje novih članov v takih razmerah ne uspeva. Izplačila in drugi izdatki se še niso znižali sorazmerno; nekatere podpore je delegacija omejila rajše nego zvišala asessment. To je bil pameten ukrep.

Da-li ima SNPJ še dolgo bodočnost, in da-li bo napredovala ali šla navzdol, ne ve v tem momentu še noben prerok. Vsakdo pa lahko ve, da bo SNPJ posledice krize čutila v naslednjih letih bolj in v večji meri, kakor jih je v prešlih par letih. Novi glavni odbor ima torej pred sabo veliko nalogo.

Dve osebi—dve državi

V moderni zgodovini ni bil noben vladar tako absoluten gospodar nad svojo deželo, kakor je Mussolini nad Italijo. Za njim je prišel Hitler v Nemčiji, ki je sklenil, da bo v oblasti nad državo Mussolinija celo nadkrilil.

Te vrste diktatorji so silno nevarni, ker uduše opozicijo—vsako opozicijo—z brutalno silo in potem počno v imenu države kar koli jih je volja. Od prenatrženih dejanj jih združuje edino razum, če ga imajo. Ampak v slučaju, da se bi v kakem govoru Mussolini opozabil, ali Hitler spozabil toliko, da bi povzročila dežela ne mogla ali pa ne hotela prenesti žaljivke, je kriza, ki bi zavedla Evropo in morda ves svet v vojno, neizogibna.

Tudi sovjetska Rusija ima diktatorja v osebi Josipa Stalina. On sicer ni premier, niti predsednik USSR, nego le tajnik komunistične stranke. In v imenu te stranke, v kateri je sposoben uveljaviti svojo voljo, diktira Rusiji. Stalin opira svojo diktaturo na moč stranke. Mussoliniju in Hitlerju pa je stranka le poslušno orodje. Oba sta bila prej nego stranka. V USSR obstoje voditelji radi stranke in ne stranka zaradi voditeljev, kot v Italiji in Nemčiji.

Inflacija, ki se prične s podraževanjem cen življenjskih potrebščin, je za delavstvo ne samo brez koristi, nego kvarna.

KOMEDIJA FAŠISTIČNEGA POZDRAVLJANJA

Neki ameriški humorist je zapisal, da so fašisti povzeli svoj pozdrav (dvig roke) po kravi. Kadar postane krava na pašniku "muhasta", dvigne rep in teka naokrog. Tudi fašisti dirkajo enako brez smisla z dvig-

njeno roko in mislijo, da to nekaj boljšega, vzvišenega in močnega. Na sliki so fašisti v Berlinu, fotografirani dne 8. maja, ko so se žigali na grmadah knjige socialističnih, pacifističnih in židovskih avtorjev.

Boj za mandate in službe na prošli konvenciji SNPJ v luči rezultatov

(Nadaljevanje s 1. strani.)

so imeli Vincenc Cainkar, Frank Somrak, Paul Berger in M. J. Turk. Sodelovala sta Rimac in Vratarič, katere pa so pri volitvah izigrali, kot že omenjeno. Najzaupnejše seje so imeli v kleti, večje sestanke pa v restavracijski dvorani. Ves čas sta bila v zvezi s tem generalnim štabom razpiti hujšak R. J. Z. in pa delegat Cvetkovič. Poleg teh je bilo kajpada precej drugih pomagačev. Agitirali so "od ust do ust" in pravili, posebno Cvetkovič, koliko bi lahko povedali, če bi hoteli, in ljudje bi kar strmeli. P. Berger je še posebno bodril te vrste kampa-njo. Nihče jim ne odreka pravice, da kandidirajo, in da se organizirajo za agitacijo, ni pa prav, da blatijo poštene član-e. Baš oni ljudje, ki so jednota že izkoristili in jo smatrali za molzno kravo.

Neopraktični način.

Za sestavo takozvane socialistične liste so bili na posebnem sestanku izvoljeni Joseph Vidmar, Milwaukee; Frank Barbič, Cleveland; Peter Benedict, Detroit; Frank Aleš, Chicago; Fr. Boltezar, Pueblo; Frank Augustin, Pennsylvania, in Jos. Bratkovič, Kansas. Odbor je storil kar je zmogel, vendar pa je bilo agitacijsko delo te struje v primeri s konvencijo pred 4. leti zelo disorganizirano. Ta nepredvidnost, ki so jo zakrivali v prvi vrsti čikaški člani, je stala par mand-datov.

Mladinska delegacija.

Delegatje angleško poslušajočih društev so bili razdeljeni razmeroma enako kakor delegacija ostalih društev. Vseh delegatov angleško poslušajočih društev je bilo na konvenciji sedemnajst in dva glavna odbornika (Lotrič in Lokar). Med njimi je bilo sedem članov JSZ in trije somišljeniki, na nasprotni strani pa devet delegatov. Vodje slednjih na konvenciji so bili Kosela, Baumlich in Lokar. Ta skupina je bila v agitaciji veliko aktivnejša in energičnejša, kakor prvo omenjena. Organizirala se je za boj "proti socialistom" že pred konvencijo.

Volitve gl. odbora.

Volitve glavnega odbora so se pričele v petek 2. junija popoldne. Za predsednika sta kandidirala sedanji predsednik Cainkar in Josko Oven. Glede Ovnove kandidature je pojasnjeno že prej v tem poročilu. Cainkar je dobil 119 in Oven 89 glasov.

Za I. podpredsednika sta si stala nasproti Vidrih, sedanji podpredsednik, in Somrak. Somrak se je prvotno potegoval za predsedništvo gospodarskega odseka. Ko so v njegovi struji uvideli, da v gospodarski odsek ne bi prodrl, je bil določen za podpredsedniškega kandidata. Dobil je 105 in Vidrih 100 glasov. Do 1. 1929 je bil Somrak predsednik gospodarskega odseka.

Za drugega podpredsednika je dobil John Lokar ml. 106 in Andy Grum iz Detroita 100 glasov. Ti dve glasovanji sta pokazala, da je Somrakova-Cainkarjeva-Bergerjeva in komunistična skupina za nekaj glasov jačja kakor socialistična, ni pa ostala trdna pri vseh glasovanjih.

M. J. Turk spet kandidiral.

Za glavnega tajnika je dobil sedanji tajnik Fred A. Vider 123 in M. J. Turk 86 glasov. Turk je bil najšibkejši kandidat na listi "neodvisnih". Zameril se je nekdanjim svojim prijateljem v Chicagu, katere je vodil pred 4. leti, in tudi "radniška" delegacija se ni posebno ograbila zanj. Par dni pred volitvami je Turk sklical shod, na katerem se je sam postavil za sodnika o kvalifikacijah sedan-njih gl. odbornikov. Skritiziral je vse, razen Cainkarja in Vogriča. Ta dva je jako pohvalil. Agitiral je v govoru tudi za Somraka, in a tem je dal razumeti, da bodo nastopili na skupni listi. Medtem, ko so nekateri odobrili Turkovo kandidaturo, ji P. Berger ni bil prijazen vzlic Cainkarjevemu posredovanju. Berger se je potem Turku popolnoma izneveril in priporočal delegata, da naj glasujejo proti. Dejal jim je, da Vidra sicer nima rad, da pa je vseeno boljši nego Turk. Turkovi prijatelji pa so kajpada agitirali zanj. Dobil je 86 glasov in Vider 123. Vidrova večina je 37 glasov. Turk je nato kandidiral še v par drugih uradov in s tem kršil disciplino njihovega bloka, ne da bi kam prodrl.

Intrige proti Novaku.

Za bolniškega tajnika je bil izvoljen Lovrenc Gradišek z enim glasom večine. Dosedanji tajnik bolniškega oddelka Novak je dobil 104 in Gradišek 105 glasov. Za Gradiška je na vse pretege agitiral Berger, istotako Turk in vsi voditelji "neodvisnih". O Novaku je Turk že na shodu dejal, da ne spada v urad, zato ker se vtičuje v razne privatne zadeve. V mislih je menda imel znano loto, zaradi katere je Cvetkovič prinesel obtožbo na waukeganski konvenciji leta 1925. Med delegati je krožil zaupni cirkular proti Novaku, v katerem so bile povišavane zmožnosti Gradiška. Ko je prišel Gradišek prvič v ta urad (po waukeganski konvenciji), je eden njegovih sorodnikov dejal, da ako je Lovrenc sposoben za tajnika bloka oddelka, tedaj je on tudi, čeprav se nič ne razume na pisarniška dela. Ampak Gradišek je job s pomočjo prijateljev Bergerja in Turka opravljal in se mu privadil. Dobil je nazaj torej to, kar je med rokaji v Chicagu smatralo za "dobro službo". Tudi nekatere strežnice v jedilnici čikaških društev so agitirale zanj in po Gradiškovi izvolitvi pa histerično vriskale.

le. Pri sosedu, kjer so o rezultatih dobivali poročila sproti kar skozi okno, so navdušeno aplavdirali, moške pa je gazda od veselja "potretal" z železno vodo. Blaž Novak bolniških podpor ni nakazoval brez pažnje. Marsikomu jo je ustavil, omejil ali odrekel, ker po pravilih do nje niso bili upravičeni, ali pa se niso držali zdravnikovih nasvetov. To povzroča zamere in tudi izgubo glasov na konvencijah, kar ga je zdaj stalo mandat.

Popularnost blagajnika.

Za blagajnika je bil izvoljen John Vogrich (sedanji blagajnik) s 47 glasovi večine. Protikandidat je bil Blaž Novak, ki je prejel 81 glasov. Na listi je bil označen za kandidata D. J. Lotrich, ki je nominacijo sprejel, potem pa, ko jo je sprejel tudi Novak, je on odstopil. Vogrich je smatran že mnogo let za zelo močno, priljubljeno osebnost, ker se ne vzrušava, se ne spušča v polemične boje, in ob enem pazi, da si ne nakopava osebnih zamer.

Ivan Molek je bil izvoljen brez opozicije. "Neodvisni" so kandidata sicer iskali, ker pa niso dobili primerne in močnega, so odnehali.

Za upravniška publikacij in tiskarne je bil ponovno izvoljen Filip Godina s petimi glasovi večine. On jih je dobil 106 in njegov protikandidat Medvešek iz Clevelanda na listi neodvisnih 101.

Boj zoper Aleša.

Za predsednika gospodarskega odseka je izvoljen M. Petrovič iz Clevelanda z 11 glasovi večine. Dobil jih je 109, Cvetkovič iz New Yorka 85 in Siskovič iz Clevelanda 13. Na listi delavskih kandidatov je bil Aleš predlagan za predsednika gospodarskega odseka, toda valed manevrov nasprotnikov je na to mesto priporočil Petroviča v nadi, da ima več prilike za izvolitev. Računal je pravilno in zelo preudarno postopal. Za člane gospodarskega odseka so dobili glasov: Cvetkovič 112, Olip 109, Aleš 103 in Siskovič 56. Izvoljena sta Cvetkovič in Olip. S porazom Aleša ni storila konvencija Slov-nar. podporni jednoti prav no-be usluge.

Celotna zmaga.

V poročni odbor so zmagali vsi kandidati delavske liste, namreč Goršek za predsednika in Podboy, Sular, Terčelj in Barbič za člane porotnega odseka. Pri poslednjih ožjih volitvah med Barbičem in komunistom Vrataričem je dobil Barbič 112 in Vratarič 96 glasov.

Predsednik nadzornega odseka je ponovno Frank Zaitz. Dobil je 105 glasov, Jacob Ambrozich, kandidat na listi neodvisnih, pa 102. Zaitz je torej dobil le tri glasove večine. Agitacija proti njemu je trajala več mesecev. Na sestanku pri Bergerju meseca januarja, katerega se je udeležilo tudi par zunanjih članov, so sklenili, "da Zajc mora ven iz odbora".

Volitve namestnikov.

Za namestnike so bili izvoljeni večinoma kandidati delavske liste. Frank Gradišek iz Penne je namestnik II. podpredsednika, Otto Tekautz iz Clevelanda namestnik bolniškega tajnika, in Blaž Novak namestnik blagajnika. Za dva namestnika članov gospodarskega odseka sta bila izvoljena Zajec (Milwaukee) in Benedict (Detroit), za štiri namestnike članov porotnega odseka pa Francea Zakovšek (Waukegan), John Tancek (Girard, O.), Frank Boltezar (Pueblo, Colo.) in Leo Poljšak (Cleveland).

Za dva namestnika nadzornega odseka sta dobila izvolitev Joe Vidmar (Milwaukee) in Frank Pezdur (Waukegan).

Za namestnika upravnika je kandidiral na delavski listi Anton Garden, sanfostojno pa Ludvik Medvešek in Anton Hrast. Medvešek je dobil 107 glasov, Garden 81 in Anton Hrast 13. Izvoljen je Medvešek.

Delitev gl. odbora.

Upravni odsek je na podlagi tega rezultata razdeljen na 3 in 3. Enako je bil razdeljen v terminu 1925-29, in tedaj je v njemu prevladoval večinoma Cainkarjev vpliv.

V novem glavnem odboru, ki šteje 19 članov (šest manj nego prejšnji), je deset sodrugov in en somišljenik. V prejšnjem jih je bilo šestnajst, ne-
 vstevši okrožne zastopnike, ki so bili razen enega vsi člani JSZ ali somišljeniki. Socialistična skupina je v novem odboru izgubila pet mandatov.

Zunanji kandidati.

Izmed nečlanov konvencije so kandidirali za glavne odbornike M. J. Turk, John Kobi iz Dulutha, Anton Hrast in Jacob Zupancić iz Chicaga in Mahkovtz iz južnega Illinois. Nihče teh ni imel nikake prilike za izvolitev. Celotno M. J. Turk, ki je bil ves čas zborovanja prisoten in se gibal med delegati, je dobil pri kandidiranju v nadzorni odbor le 40 glasov. Kandidaturo je prijavilo tudi mnogo drugih, pa jih ni nihče izmed delegatov hotel predlagati.

Konzulova reprezentanka.

Med delegati pri Bergerju se je gibal tudi Miss Čupkovič, zaupnica jugoslovanskega konzularnega urada v Chicagu. Ob zmagi Cainkarja, Lokarja in Somraka se je zelo vzradostila. Ko so ji povedali, da je Aleš poražen, je rekla: "Jako dobro!" In o Fr. Zajcu: "I on bi moral biti poražen!" Miss Čupkovič se je počutila domača tudi med delegati "levega krila". Rimac se je potem socialistom opravičeval, da je ni poznal.

Konferenca L. I. D. v Waukeganu

Dne 16.—18. junija se bo v Waukeganu, Ill., vršila konferenca Lige za industrialno demokracijo. Vsako leto obdrže dve taki konferenci, namreč eno na vzhodu in drugo na srednjem zapadu, zdaj že večkrat zaporedoma v Waukeganu v Bowen Country klubu. Na sporedni razpravi so sledeče točke: "Nauki situacije v Nemčiji"; "Kritično analiziranje washingtonskega programa"; "Zraki fašizma v Zed. državah"; "Upornišvo na farmah in v mestih"; "Marsiranje zoper fašizem". Predavatelji bodo: Harold Lasswell, profesor politične znanosti na čikaški univerzi; Clark M. Eichelberger, eksekutivni tajnik društva lige narodov; Roger Baldwin, eksekutivni tajnik American Civil Liberties Union; John Bosch, tajnik National Farm Holiday Association. Vstopnina za vse dneve konferen-ce, hrano in stanovanje je \$7. Pri-glasite se v uradu L. I. D. v Chicagu, 20 W. Jackson Blvd.

Vabilo na piknik v forest preserve

Chicago, Ill. — V nedeljo 11. junija priredita skupni piknik klub št. 20 in mladinski odsek JSZ v Forest Preserve, Dam No. 2. Plesalca bo igral tamburaški zbor kluba št. 20. Prirejane bodo tudi razne tekme v zabavo starim in mladim. Udeležencem bo na razpolago na raz-jaju pečena jagajetina in hladilne pijače. Vstopnina je prosta. Na pikniški prostor pridete, ako vzamete Milwaukee Street karo do konce in potem avtobus direktno do Dam No. 2. Slovenski in drugi jugoslovanski delavci, posetite nas v obilnem številu.

Pripravljani odbor

Razgaljanje Morganovega cesarstva

Po dvajsetih letih je Morganova hiša zopet predmet javne preiskave. Senatni bančni odsek pod vodstvom odvetnika Pecora je že odkril toliko materiala o operacijah Morganove finančne tvrdke, da bi se ljudstvo v kateri drugi deželi dvignilo proti tem rafiniranim piratom. V Ameriki se seveda ne bo ničesar zgodilo; liberalci in radikalci bodo par tednov razsajali, kot je, navada ob podobnih incidentih, in viharéka bo konec. Delavstvo, večinoma neorganizirano, se pa rajše zanima za žogometne igre in podobno.

Morganu se torej ni bati kljub vsem svojim škandaloznim operacijam pri osvajanju gospodarske in politične moči. Incident mu je gotovo neljub, kot bi bil vsakemu podjetju ali osebi v slični situaciji. In kljub temu, da so danes razmere v deželi dokaj drugačne in veliko bolj kritične kot so bile leta 1912, ko je država New York prvič obrnila zaromet na njegovo finančno grofijo, se bo lahko ob retrospekcijski cinčno nasmejal: saj je danes njegova gospodarska in politična moč mnogo silnejša kljub tedanjim odkritjam. Svest si je lahko tudi, da mu ne bo nobena kapitalistična vlada storila kaj Zalega; kvečjemu mu bo nekoliko pristigla peroti. Dokler pa je življenje v trupu, peroti ne ostanejo dolgo priščrpane; v razmeroma kratki dobi se zarastejo in običajno še bolj razbobotajo. To je še posebna resnica pri modernih kapitalističnih oktopusih.

Senatna preiskava v glavnem dokazuje, da je Morgan velik realist pri osvajanju dežele in pristaš bistvenosti. To pokazuje posebno njegove "preferenčne liste": prodajanje delnic in drugih vrednostnih papirjev pod tržno ceno in pod roko vplivnim kapitalistom in politikom. Senator LaFollette smatra to za odkupnino, kar tudi je.

Za politične naivneže in reformiste, ki na eni strani radi delajo razliko med obema starima strankama (to se bo v prihodnjih par letih obnovilo v večji meri), na drugi pa stavijo vse na "dobre ljudi" — ti naivneži se najbrž ne bodo ničesar naučili iz teh "preferenčnih" list, na katerih so tudi najvplivnejši voditelji starih strank, med njimi več "dobrih" politikov in diplomatov. So pa izredno zanimive iz več razlogov.

Prvič pokazuje rafiniranost ameriškega kapitalizma. Po civilni vojni, ko je pričel rasti ameriški kapitalizem z vso bujnostjo, je bilo direktno podkupovanje političnih funkcionarjev po kapitalistih nekaj navadnega. V dobi Coolidgeve prosperitete — in tudi prej — je direktno podkupovanje nasledil "honest graft", ki se deli na več vej. Ena teh vej so prednostne liste investorjev oziroma "insajderjev", ki si pod patronanco Morganov pod roko razdele delnice po veliki nižji ceni kot so na trgu.

Nobenega dvoma ni, da je glavni namen teh preferenčnih list zagotavljanje politične oblasti in političnega prijateljstva. Morgan si je z njimi kupil toliko vplivnih prijateljev, da se mu na eni strani ni treba bati javnih preiskav, neglede koliko so neljube, na drugi pa se je zavaroval pri osvajanju industrije. Milijone delnic raznih korporacij bi bil lahko obdržal po isti ceni sam in s tem prišel še do večje gospodarske sile. Ampak to bi bilo preveč "hoggish" in njegovo cesarstvo, bolj izpostavljeno napadom in potresom. Vsled tega je "riziko delil" tako z industrijskimi baroni, ki se dosti ne zanimajo za politiko (za to najemajo druge), kot z vplivnimi politiki — "z ljudmi, ki kaj štejejo". S tem si je zavaroval svojo dominacijo, predvsem dominacijo nad "vplivnimi osebami".

Druga, bolj prozaična stran taktike "honest grafta" se tiče strank in pa "dobrih" ljudi. Iz objavljenih list je razvidno, da sta v Morganovi mreži obe stari stranki in tudi več "dobrih" ljudi, čijih prijateljstvo je vredno gojiti. Rascob, Woodin, McAdoo, Davis, etc., (vsi dobri prijatelji Roosevelta) so demokratični predstavniki. McAdoo je povrh še "dober" človek, "delavski prijatelj" in kos "progressivca".

Na republikanski strani je Mellonova družina z Lindbergom na čelu (tistim Lindbergom, čijega oče je bil v Minnesoti in v Washingtonu proglašen za "nevarnega radikalca" in "boljševika"), Cal Coolidge, general Pershing, Hoover (njega na preferenčni listi zastopa neki rudniški inženir) in drugi.

Morganu se najbrž ne bo skrivil las na glavi radi njegovih bukanirskih operacij. V večjo kašo bo mogoče prišel, če se dožene, da je ogoljufal državo, ker ni plačal leta 1930 in 1931 niti centa dohodninskega davka, kakor tudi ne njegovih 20 partnerjev, leta 1929 pa le nekaj tisočakov vsi skupaj. Največji magnat v deželi ni plačal tekom dveh let niti centa dohodninskega davka! Nekje je nekaj narobe. Vlada ga bo tukaj najbrž lahko prišla kot je bankirja Mit-chella, Morganovega kolega. Ampak v ječo ne bo šel ne prvi ne drugi, ker ječe niso za milijonarje in multimilijonarje. Ječe so za manjše grešnike; za velike so letovišča.

Razkritja pred senatnim odsekom so zanimiva. Bodo pa brez pomena in trajne vrednosti, dokler se jih delavstvo ne posluži v agitaciji in organiziranju za socialni preobrat, ki mora biti korenit. Sistem, ki omogoča take sleparije na eni strani, na drugi pa neštetim milijonom zanika pravico do življenja, je največje sleparstvo človeštva in mora izginiti. To se bo zgodilo, ko se bo delavstvo zavedlo svoje zgodovinske naloge in se organiziralo za socialno revolucijo.

P. ZOLA:

RIM

Poslovenil Ethin Kristan.

(Nadaljevanje.)

Benedeta je šla s svojima spremljevalce- ma skozi dve velikanski dvorani; po tleh so ležali griči sadrove sipine, okna so bila odprta na stečaj. Naposled so prišli vsi trije v manjšo dvorano, v kateri se je naselila vsa obitelj Gozzo z ropotijo, ki ji je služila za pohištvo. Na tleh, na nepokrilih železnih travrhah, je ležalo pet ali šest umazanih, od potu razjedenih slammic. V sredi je stala dolga, se trdna miza; tudi par starih, s pomočjo vrvi zakrpanih slammatih stolov je bilo tukaj. Največ dela so dala okna, izmed katerih je bilo dvojce zabiti z deskami, dočim je pred tretjim in pred vrati viselo dvojce starih, potrganih in umazanih plah. Zidar Tommaso je bil videti presenečen; očitno ni bil vajen takih dobrosrčnih obiskov. Sedel je za mizo, na kateri sta mu slonela oba komolca; brado je podpiral z rokama in je hotel počivati, kakor je bila dejala njegova žena Giacinta. Bil je krepak mož petinštiridesetih let, bujne brade in las, velikega, podolgastrga obraza, a v svoji bedi in ob svojem postopanju je bil miren kakor rimski senator. Ko je opazil gospoda, ki je v njiju takoj zaslutil tujca, je hitro vstal z nezaupljivo kretnjo. Ali ko je spoznal Benedeta, se je nasmehnil, in ko mu je razložila, čemu so prišli in omenila Darija, ki je stal doli je odgovoril:

"O vem, vem, kontesina... O, prav dobro vem, kdo da ste, kajti ko je še živel Vaš oče, sem nekoč zazidaval okno v palači Bocanera."

Zdaj se je dal drage volje izpraševati. Odgovoril je osuplemu Pierru, da pač ni velika sreča, ali da bi se že dalo živeti, če bi bilo le za dva dni dela na teden. Videlo se je, da si prav rad čvrsteje pritegne pas čez trebuh, če le more živeti po svoji volji brez truda. Bila je vedno enaka storiya kakor s ključavničarjem, ki ga je dal klicati popotnik, da mu odpre kovčeg, ker se je izgubil ključ, pa si kratkotalno ni dal motiti svoje sieste. Ker je bilo revežem odprtih toliko praznih palač, ni bilo treba plačevati stanovanja, in ljudje so bili tako trezni in skromni, da bi zadostovalo nekoliko centesimov za hrano.

"O, gospod abbe, pod papežem je bilo vse veliko bolje... Moj oče, ki je bil zidar kakor jaz, je delal vse svoje življenje v Vatikani; in jaz, če hočem za par dni dela, ga dobim še dandanes le tam... Glejte, teh deset let, ko je bilo toliko dela, da človek ni prišel z lestve, smo se razvadili. Seveda je bilo mogoče bolje jesti, boljše se oblačiti in ni si bilo treba odrekati nobene zabave; zato je zdaj vsako pomankanje mnogo težje. Ali pod papežem, gospod abbe, če bi bili takrat prišli k nam! Nič davkov, vse zastoj, le živeti je bilo treba."

Ta trenutek se je začelo s slamnice v senici zabutih oken neko godrnjanje.

"To je moj brat Ambrogio," je zidar nadaljeval s svojim mirnim, pokojnim obrazom. "On ni mojega mnenja... Leta 1849, ko je bil štirinajst let star, je potegnil z republikanci... Ali to nič ne de, vzeli smo ga k sebi, ko smo zvedeli, da pogiba od lakote in boleznij v kleti."

Obiskovalce je spreletela groza sočutja. Ambrogio je bil petnajst let starejši od svojega brata in s komaj šestdesetimi leti že popolna podrtja; mrzlica ga je razjedala in roge so mu tako shušale, da je prebival vse dni na glavnici, ne da bi zapuščal hišo. Bil je manjši, bolj suh in nepokojen od svojega brata; nekdanj je bil mizar. Ali kljub svojemu propadu je imel še nenavado glavo, plemeniti in tragični obraz apostelna in mučenika, v okvirju belih, naježenih las in brade.

"Papež, papež," je mrmral, "nikoli nisem dejal nič slabega o papežu, ali kriv je vendar da še vedno traja tiranstvo. Le on bi nam bil leta 49, lahko dal republiko, in tedaj ne bi bila z nami taka, kakršna je."

Poznal je Mazzinija, in še so mu ostale nekakšne sanje o republikanskem papežu, ki bi končno imel posaditi svobodo in bratstvo na prestol. Ali pozneje mu je strast za Garibaldija zmedla te pojme; poslej se mu je zdelo papeštvo nedostojno in nesposobno, da bi sodelovalo pri osvoboditvi človeštva. Zdaj se ni več prav spoznal in je taval med mamilom svoje mladosti in svojo trdo življensko izkušnjo. Sicer pa je delal vedno le pod pritiskom mogočnega razvnetja, pa je ostal pri lepih besedah, pri obsežnih in nedolgoletnih željah.

"Brat moj Ambrogio," je Tommaso mirno nadaljeval, "papež je papež, in kdor je pameten, ostane na njegovi strani zakaj on bo vedno papež, to se pravi najmočnejši. Če bi jutri prišlo do glasovanja, bi glasoval zanj."

Stari delavec ni hitel odgovorjati. Vsed premišljene previdnosti svojega plemena je ostal mirnejši. (Dalje prihodnjik).

ČEMU DRŽE MOONEYJA ŠE VEDNO V JEČI?

Porota v San Franciscu je prošli mesec spoznala Tom Mooneyja nekrivim in ga oprostila sumnje bombnega napada na "preparadness" parado 1. 1916 v San Franciscu. Na sliki v sredi je Tom Mooney v sodni dvorani.

Po obravnavi, ki je končala zanj sicer ugodno, so ga spet ukinili in odvedli v državno jetnišnico. Ta izrek porote je namreč oprostil Mooneyja ene obtožbe, ne pa tiste, na podlagi katere je bil prvotno obsojen. Boj za njegovo osvoboditev se nadaljuje.

zneje osvojil upravni, ali pa glavni odbor... Morda se še oglašim.—Pk.

Morilec Louis Painiča oproščen

Joe Zlogar, star 47 let, "Austrian miner", kakor ga imenujejo v listih, je bil na porotnem sodišču kotecem maja v Idaho City, Idaho, oproščen umora svojega rojaka in sorodnika Louis Painiča (Painich), češ, da ga je ustrelil v silobranu. Zločin je izvršil o božiču lamsko leto v koči svoje sestre Mrs. Gornick v Pioneer-villu, Idaho, kjer so bili nekoč propevali rudniki, zdaj pa iščejo srečo v njih le še stari prospektorji in pa skupine ljudi, kot je npr. clevelandski Comeback Mining Co. Načeljuje ji Louis F. Truger, ki je bil tudi zaslišan na tej obravnavi.

Zlogar, ki je brez sredstev, je imel kar tri zagovornike. Neka oseba iz države Idaho nas ugraja, da naj skušamo poizvedeti, kdo mu je najel tako drago obrambo in čemu. Priče, ki jih je pozvala Zlogarjeva obramba, so izjavljale, da je bil pokojni Painič zelo razburjen, da se je zlo rad priklal in grozil z ubojji. Na vsi obravnavi je prevladoval stari "western" nazor, da je treba rešiti človeka, ki je še živ, na račun onega, ki je mrtve, kajti temu se itak ne more pomagati. Zato je vsa razprava potekala kakor da je Louis Painič zločinec, in ne Zlogar, kateri ga je ubil.

Morilec Zlogarja so njegovi trije zagovorniki vežbali v obrambo pred obravnavo vsak večer po tri ure. Svojeje denarja je Zlogar imel le \$175. Bile so izrečene mnoge sumnje, da je bil Zlogar le orodje v boju med osebam, ki so se borile za nadvlado nad rudniškimi posesti, katere so bila preje last Louisa Painiča. Vendar pa za take govorice na sodišču ni bilo doprijetih nikakih dokazov. Alojzij Truger je bil pozvan na pričanje, ampak odvetniki so se sporazumeli, da ker on ni prizadet, tudi ne potrebuje ničesar pojasnjevati. V poročilih o obravnavi je bilo Trugerjevo ime v angleških listih označevano z Lewis C. Truger. Bil je predstavljen za ravnatelja rudnikov Comeback kompanije.

O Zlogarju so listi v Idaho pisali, da govori dobro le "avstrijski" jezik in da je moral na sodišču rabiti tolmača... Splošno mnenje v okrožju, kjer je

bil zločin izvršen, je, da je bil Zlogar le hujkano orodje, in da je bil pokojni Louis Painich v boju s svojimi tehničnimi premoči previden. Več priče je namreč prisleglo, da je Zlogar umor preračunano izvršil in se nanj dolgo pripravil.

O pokojniku so priče izpovedovale večinoma neugodno, deloma ker je na zapadu taka tradicija, in pa ker ni bilo nikogar, ki bi ga branil, mrtveci pa ne govorijo. Navzoča je bila njegova sestra Mrs. Bayuk iz Walsenburg, Colo., ki pa ni mogla drugega kot poslušati.

Pokojnega Painiča so začele obiskovati neprilike, ko se je podal v kompanijo za razvoj svojih rudnikov z rojaki na vzhodu, največ v Clevelandu. Kmalu po ustanovitvi Comeback kompanije so se začeli tožariti, sledila so sovražstva, intrige, in končno uboj, ki sicer ni bil naročen, vendar pa posledica teh napetih odnosov. Porota, ki je sklepala o krivdi, se je ravnala po pravilu, da bi smrtna obsodba nad Zlogarjem ne povrnila življenja Painiču, zato je Zlogarja pustila življenje in po zaslugi njegovih zagovornikov tudi svobodo. V zvezi temu odloku pa ostane dejstvo, da je bil pokojni Louis Painich umorjen brez opravičljivega vzroka.—X.

Socialistični piknik v nedeljo 2. julija v Chicagu

Socialistična stranka čikaškega okraja priredi v nedeljo 2. julija skupni piknik v Pilsen parku na 26. cesti, blok vzhodno od S. Kedzie Ave., torej v osrčju češke in slovenske naselbine. Vstopnice se daje v uradu Proletarca. Agitirajte, da bo udeležba čimvečja.

Dr. Andrew Furlan DENTIST

Phone: Roosevelt 1695-1696
1856 W. CERMAK RD.
CHICAGO, ILL.
Office hours:
9-12 A. M. 1-5 and 6-8 P. M.
Wednesday, Thurs. and Friday, and Sat. all day and evenings.
Waukegan office at
424-10th St., Tel. Ontario 7213
Office hours: Monday, Tuesday

Prispejete k SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.

Naročite si danes

"PROSVETA"

Stane na celo leto \$6.00, pol leta \$3.00.
Ustanovljajte nova društva. Daset članov(ke) je treba na novo društvo. Naslov na list in za tajništvo je:
2057 S. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

printing by

ATLANTIC PRtg. & Ptg. Co.

2054-56 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Tel. Lawndale 3013

Ralph Jelene s svojo akordino in drugl.

Po končanem koncertu se je razvila nepriljena domača zabava, ki je trajala ob najboljsem razpoloženju pozno v noč. Plesalce je igrala F. Stancarjeva godba.

V imenu kluba se zahvalim vsem, ki so pripomogli k uspehu te slavnosti.—Frances Skrubis, tajnica.

"Da se ispravi"

Pod tem naslovom je nam poslal Blaž Kaušič iz Clevelanda popravek k poročilu pod naslovom "Radnikova resnicoljubnost o konvenciji SNPJ". Opozarja nas, da v tej deželi ne obstoji nikak "hrvatska komunistična sekcija", pač pa samo "Jugoslovanska". On je mnenja, da hrvatski narod ne bi hotel nositi sramote imena "hrvatske komunistične sekcije", zato da naj njih firmo nazivamo s pravilnim uradnim imenom. Pod poročilom o vlogi Loyena in komunistične sekcije na konvenciji SNPJ je bil podpisan "C". G. Blaž Kaušič nas opozarja, naj tega C. obvestimo, da je napravil Hrvatom krivico, ker jim je napravil hrvatsko "hrvatsko komunistično sekcijo". Ker je nam navezadnje vseeno, ali je po imenu hrvatska ali jugoslovanska, smo objavili ta popravek in potrjujemo, da uradno obstoji samo "jugoslovanska komunistična sekcija", in ne "hrvatska", četudi jo vodijo Hrvati. — U.

Mehiko v mednarodni igri

Republika Mehiko je pred letom izstopila iz lige narodov. Za vzrok je navedla finančne razloge. Glavni vzrok njenemu sklepu pa je bil neprijateljstvo ameriške vlade do lige. Zdaj, ko je Roosevelt na krmilu Zed. držav, so odnošaji med ligo in Severno Ameriko bolj prišrčni, in mehiška vlada je sporočila, da ostane članica lige.

Ako bi bili izgovori delavcev opeka, ki lahko vsi delavci živeli v palačah tudi brez socializma.

Milwaukee Leader

Največji ameriški socialistični časnik. Naročnina: \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na tri mesece.
Naslov: 540 James Ave. MILWAUKEE, WIS.

SODRUGOM IN SIMPATIZIRAJEM V CLEVELANDU.

Seja kluba št. 27 JSZ. Na vsak prvi petek v mesecu ob 7:30 urah. Zmehajo odhaja prvi teden ob 8. zvečer. Mladinski angleški odsek vsak petek izven praga ob 8. zvečer, vse v klubskih prostorih v S. N. D. Sodrugi in sodrušice, agitirajte in pridobivajte novih članov. Osnovni klub ter novih naročnikov Proletarca. V organizaciji in izobrazbi je naša moč.

FENCL'S

RESTAVRACIJA IN KAVARNA

3009 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Tel. Crawford 1382.
Prijetna in čista domača jedila. Cene zmerno. Postrežba točna.

"New Leader"

angleški socialistični tednik. Izhaja v New Yorku. Naročnina: \$2 na leto, \$1 na pol leta. Najboljše urejanje angleški socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga čita. Naročite si ga tudi vi. Naročnina sam sprejema "Proletarce".

Baretincic & Son

POGREBNI ZAVOD
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.
Tel. 1478.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.

Na tiskamo v Slovenskem, Hrvatskem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Anglijskem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

Park View Wet Wash Laundry Co.

FRANK GRILL, preds.
PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGU.
Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Ciceru in Berwynu in dovažajo čistega na dom.
TOČNA POSTREŽBA. DELO JAMČENO.
1727-1731 W. 21st ST. CHICAGO, ILL.
Telefoni: Canal 7172-7173.

SUNSHINE — FRESH AIR AND GOOD PURE MILK

Balance Your Daily Diet With
WENCEL'S DAIRY PRODUCTS
GOOD PURE MILK
IT PROTECTS YOUR HEALTH
2380-82 BLUE ISLAND AVE. — Phone Roosevelt 3673

CHOP SUEY

Na koncertu v nedeljo 28. maja, prirejen za delegate konvencije SNPJ, je godba otvorila spored s himno "Star Spangled Banner". Pripravljali odbor, ki je koncert aranžiral, ni nič vedel o tej "točki". Naročil jo je mladi Mejaš, kot se za patriotskega fanta spodobi.

Druga točka sporeda, oziroma prva, pa je bila socialistična koračnica. Pela jo je "Sava".

Banket v počast delegatom je bil O. K., kar se postrzebe tiče, govorniški program pa je bil prevečen "konvenčen", vendar pa premalo resen za konvencijo in preveč resen za banket. Načelno se je najjasneje izrazil Fred A. Vider. Prav je tako. Kaj bi cincali!

Par delavk v jedilnici za delegate, ki so jo obravnavale čikaška društva, je mislilo, da so plačane za agitacijo, ne pa za střeženje delegatom.

Po volitvah za glavne odbornike je bilo čestitanja in rokovanja kakor med demokrati in republikanci, in tudi pivo je teklo, kakor v volilnih bitkah za politične službe. Ne ki zmagoviti kandidat je dal kar "za cel sod"!

"Vse glavne odbornike je treba sklinat," je konstatiral v svojem govoru razborit delegat. Treba jih je torej poslati nekam na počitnice, kakor njega dni dotičnika, ki je šel po deželi, da združi otroke s starši.

Delegat Fr. Mahnič, ki je zastopal nekaj društev v Illinoisu in v Indiani, je pazil na "bloke" tako zvesto, da se je le malokdaj oglašil. On je bil popolnoma samostojen blok, s piko na socialiste. Vrnil se je zadovoljen, ker ni videl nikjer nobenega bloka.

Zapisnik je v izražanju besed lepši, kakor pa je bila konvencija, zato (ker ni bil stenografiran). Je pa v njemu nekaj besed, sicer resnično izgovorjenih, ki se delegatom "za javnost" niso dopadle. Predlagali so, da se "vse ta-

ke reči briše". Pa je vstal waukeganski delegat Pezdin in vprašal: "Čemu pa? Mar se bojite samega sebe? Zapisnik mora biti tak, kakršni smo mi, drugače ne bo pravičen." Tiste hude besede so ostale v zapisniku in nekaj je bilo pozneje dodanih. Zapisnikarja sta zabeležila le nekatere, kot vse drugo, kajti zapisnik je navezadnje le "izčrpen", da ljudje vedo, kaj so delegati počeli na konvenciji. Ako pa bi bil dobesedno stenografiran, se ne bi mogli spoznati, o čem se je sklepalo, kako in zakaj.

Delegat Bolha iz Akrona je dejal delegatu Krivokapiču: "Ti imaš še bolj funny ime nego jaz. Ampak tvoje bi bilo pravilnejše, če se bi pisal Krivoglavce."

Zelo vztrajen tožitelj je Ren-snik v Pennsylvaniji, ki je naročil, da hoče Podbojca tudi na konvenciji na zatožno klop, v slučaju, da bo Podboj spet kandidat v glavni odbor. In vse to samo radi vprašanja, ali je njegova hčerka brala, ali ni brala sama obtožnico zoper nekatere brate in sestre (tako jim pravimo radi lepšega).

Br. Fr. Klopčič iz zapada se je ob zatonu konvencije zelo hudoval. Premalo je bil upoštevan za svoje agitacijsko delo. Buditi ljudi ponoči in jih siliti kandidirati proti Zajcu, da bo sigurno poražen—potem pa nikakega priznanja—saj se človek res lahko uzeji!

Lista zavednih delavskih kandidatov zasluži kritiko. Na nji bi morala biti vsaj ena ženska, tako pa je bila ena le za namestnico; tisti, ki so jo sestavljali, ne bi bili smeli pozabiti načelne hrvatske narodnosti. Delegat Mike Šostarič iz Milwaukeeja je bil logičen kandidat. Glavni odbor bi imel v njemu jako dobro moč. Na prejšnji konvenciji se tega ni prezrlo, kajti imeli smo kandidatino v porotni odbor in pa hrvatskega delegata, ki je bil izvoljen v nadzorni odbor.

Prihodnja konvencija bo v Clevelandu. Za SNPJ to ni škoda, pač pa za tisti lokal, katerega skušajo od vsega začeta spreminiti v neuradni glavni urad. Marsikaj se je že sklenilo v njemu, kar je po-

TAKTIKA LAŽI IN BEGANJA NA KONVENCiji S.N.P.J.

Načelnik komunistične sekcije in "Radnika" je na šeststih pri Bergerju prepričeval svoje ljudi, da imajo priliko zmagati le, ako "razdvoje socialistično mašino". Priporočal jim je valed tega, naj navdušujejo posameznike, da bi kandidirali drug proti drugemu. P. Berger pa je uporabljal taktiko "govorice". In tako so nekatere "silili", da naj kandidirajo, češ, kaj bi se umikali drugim, ko pa imate vi priliko zmagati! Drugim pa so rekli: Za vašim hrbtom so izbrali drugega. Izdali so vas. Ne pustite, da vas bi varali! Berger in Loven poznata človeška naravo, in veda, da je nekatere lahko potegniti, še lažje pa vzbuditi v njih dvom in sumničenja. Vzlic temu nista dosti dosegla; socialistične skupine, ki je štela okrog 80 članov, nista razkopala, pač

pa sta povzročila veliko nejevolje, razočaranja in jeze v svojih vrstah. Komunisti še posebno nimajo prav nobenega vzroka, da se bi veselili. Le lastnik hotela se lahko raduje, ker je dobro tržil od zgodnjega jutra do pozne noči.

Njihov "fight" je bil "cheap", pač tak, kakršnega je sposoben organizirati R. J. Z. Tudi "naša" stran je na tej konvenciji pokazala premalo brige za načelnost in preveč za mandate. Menda še ni bilo na nobeni konvenciji toliko delegatov z ambicijo prinesiti domov mandat glavnega odbornika kakor na tej. Ljudje imajo pač veliko časa, in mislijo, da bi lahko prihajali na seje glavnega odbora. Včas, ko so bili zaposleni, bi jim boss ne dovolil dopusta. Zdaj sploh nimajo več bossov.

